

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

2 Vtrùm votum cui error causam dedit, sit validum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

cio non videtur voluisse comprehendere, ad illud non teneri. Ita docet Sotus lib. 7. quæst. 2. art. 1. ad 3. ex D. Thoma, Nauarrus cap. 12. numer. 50. Lopez cap. 45. Fumus v. Religio, num. 9. v. g. vouisti peregrinationem, & interea via sunt redditæ infestæ latronibus; vouisti ingressum alperæ Religionis, & interuenit morbus, cum quo, medicorum iudicio, non poteris perferre; quibus euentis suspenditur executio. sed de hoc plura dubitatione secunda.

Votum non obligat ultra intentionem voluntatis.
Sequitur Secundò, Nullum votum obligare ultra expressam vel tacitam intentionem vouentis. Vnde qui professus est in Religione, vbi non seruebantur nisi essentialia, non intendens se ultra receptam consuetudinem asserere, non obligatur ad arctiora, vt docet Fumus, Nauarrus, & Lopez supra, & Siluest. ex Panormitan. Religio 3. qu. 12. quod limita, Nisi fortè illa sint necessaria ad seruanda substantialia. talis tamen si nollet accedente reformatione duriora illa admittere, cogere alud Monasterium, vel etiam aliam Religionem ingredi; quia propter tales non debet impediri reformatio.

4. Vt res sit grata.
Quarta conditio est, Vt res promissa sit grata promissario: promittere enim cupiam quod ei displicet, non est promittere, sed minari.

5. Vt possit se obligare.
Quinta est, Vt promissor possit se obligare: quidam enim per leges non possunt se promissione aut voto obligare, vel saltem non ita validè quia possit in irritum reuocari. Sed de his infra.

DUBITATIO II.

Vtrum votum cui error causam dedit, sit validum.

9 **V**ideri possit votum ex errore profectum, numquam esse validum. Primò, quia deest consensus; qui enim errat, non videtur consentire. L. Nihil consensui. 116. 7. de regulis Iuris. Secundò, quia DD. passim docent, votum non obligare ultra intentionem vouentis: ac proinde non obstringere in euentu, quem vouens excepisset, si cum voueret, ei occurrisset; sicut in generali concessione non veniunt ea, quæ quis verisimiliter in specie non esset concessurus. regul. 81. de reg. Iuris, in 6. Tertio, Votum est promissio liberalis: ergo debet omnino esse libera: ac proinde nullo modo proficisci ex errore: nam ea ex parte caret libertate.

Pro solutione notandum est, errorem posse esse vel circa aliquid extrinsecum & accidentarium rei promissæ, vt si res putetur facilior, iucundior, commodior, &c. vel circa aliquid pertinens aliquo modo ad rei substantiam. Nunc

10 Error circa extrinsecum.
Dico Primò, Si error sit solum circa aliquid accidentarium, non tollit obligationem voti, quamuis sine illo errore non voluisses vouere. Colligitur ex dictis cap. 17. dub. 5. vbi ostensum est, errorem circa extrinsecum, iure naturæ non violare contractum. Idem docet Caietan. v. Votum. §. Ex parte, in fine. Sotus lib. 7. de Iustitia qu. 1. ar. 2. ad 1. argumentum. Nauarr. in Summa cap. 12. num. 39. & alij passim. Confit. Quia si talis error tolleret obligationem, sequerentur grauissima incommoda, vt rectè docet Caietan. loco citato. plerique enim contractus humani possent

dissolui; & pleraque professiones in irritum reuocari, plurima enim supetueniunt, vel latent, quæ si ab initio cognita fuissent, nolissent homines contrahere, aut vouere; & ita nihil in contractibus aut statibus hominum esset firmum aut stabile. Sufficit igitur ad obligationem notitia eorum quæ rei vel actui sunt intrinsecæ, & aliquo modo ad substantiam pertinent; nisi lege positua in quibusdam aliter statuatur.

Dico Secundò, Si error sit circa substantiam voti, aut aliquo modo in substantiam redundet, sitque causa vouendi, irritum reddit votum. Est communis sententia DD. Censetur autem esse circa substantiam multis modis. Primò, Si sit circa partem notabilem rei promissæ: vt si voueas peregrinationem Lauretanam, putans illam esse 10. dierum; cum sit 20. non enim intendis nisi dimidiam operis partem. Secus si error sit circa partem, quæ modica sit respectu totius; tunc enim excessus ignoratus non censetur exclusus, nisi de contraria intentione constet: vel si intendebat se absolute ad tale opus obligare, non curando quantum esset, tunc enim error non est causa voti. Secundò, cum erratur circa materiam operis; vt si voueas certum nummum, quem putas argenteum, cum sit aureus. Si voueas ingredi certum Monasterium, putans esse Ordinis S. Benedicti, cum sit Canonicorum Regularium. Si putes disciplinam esse integram, cum essentialia, aut alia principalia non seruentur. Secus si deceptio solum sit circa aliqua minutura. ita Sotus supra. Tertio, cum erratur circa personam cui opus præstandum; vt si voueas dare eleemosynam huic, quem putas esse Titium, cum sit Caius. Quarto, cum erratur circa causam formalem; vt si voueas dare eleemosynam Titio, putans esse pauperem, cum sit diues. tunc enim non subest ratio formalis eleemosynæ, quam vouisti. Eleemosyna enim est subleuatio miseriæ paupertatis; quæ esse non potest, nisi vbi est paupertas quæ leuetur. Quintò, cum erratur circa causam finalem vouendi extrinsecam. hoc enim modo error etiam in substantiam voti redundat; quamuis non semper: verum tunc solum quando votum sit ad aliquem finem à Deo impetrandum, qui expectetur à Deo tamquam merces operis voti. vt si voueas peregrinationem pro salute patris, quem putas ægrotae; cum non ægroter, vel iam obierit. Ratio est, quia peregrinatio non vouetur absolute, sed vt medium & veluti pretium ad impetrandam depulsionem morbi paterni. atqui reuera hinc & nunc non est medium ad illum finem, cum finis sit impossibilis. non enim potest depelli morbus qui non est. ergo est deceptio circa substantiam eius quod formaliter vouetur. medium enim accipit rationem formalem ex fine. Confirmatur, quia tale votum habet hanc tacitam conditionem, si morbo laborat; si tali bono caret, &c. Nam vouetur peregrinatio non absolute, sed cum restrictione ad talem finem. Non enim totum votum est, Voueo peregrinationem, sed, Voueo peregrinationem pro salute parentis. vbi aperte implicatur conditio votum determinans & conditionale efficiens: ergo si non extet, votum est irritum. Idem dicendum quando votum sit ad aliquem finem principalem obtinendum, & postea contigit animum mutari. vt si vouisti peregrinationem Lauretanam vt felix tibi obtingat matrimonium, & postea velis

viuere caelebs. accessorium enim sequitur suum principale. vnde cessante fine cessat votum, quod se ad illum habebat accessorie. Si autem finis expectetur non ut primum voti, sed alio modo, ut ex industria vel favore hominum, error circa finem non reddet votum irritum: quia non redundat villo modo in substantiam voti. Neque refert vtrum sit finis principalis quem sibi vouens proponit, an secundarius, quem vocant causam impulsivam; nam vterque est prorsus extrinsecus voto, cum non ingrediatur ipsum votum, nec illud afficiat aut restringat, ut si voueas Religionem principaliter eo fine ut peruenias ad Prælaturam, falso persuasus monachos statuisse te eligere: si voueas peregrinationem ad limina Apostolorum, falso persuasus hac ratione à Pontifice obtenturum te canonicatum: aut si id facias ut inuisas fratrem quem ignoras obiisse. Non enim consideratur quid moueat ad vouendum, sed quid absolute sciens & volens promittas. Nec refert quod ita sis affectus animo, ut si scires te decipi circa causam motiuam, nolles vouere: quia ille affectus re ipsa nihil operatur contra votum, cum conditio ad hoc requisita, nempe scientia veritatis, desit; & non obstante eo affectu habes alium affectum quo absolute vis vouere, & voues. sicut si des eleemosynā pauperi existimans esse probum, cum sit improbus; & ita sis affectus, ut si scires eius improbitatem, nolles dare; nihilominus valida est donatio, quia re ipsa das absolute ad leuandam inopiam, et si probitatis opinio te ad dandum mouerit: affectus ille non dandi ex hypothese si scires, est inefficax ob defectum conditionis, vnde nihil operatur contra votum. idque verum est non tantum de affectu habituali & implicito, sed etiam de actuali & expresso. Confirm. quia error circa accessoria & extrinseca rei promissa, non tollit consensum circa principale & substantiam. Idem tenetur in contractu matrimonij & sponsalium.

Sexto, si sit error circa vim voti. ut si persuasus sis votum non obligare nisi sub peccato veniali: aut posse à te ipso relaxari facili negotio. talis enim ignorat naturam actus quem facit. Idem dicendum si quis putaret matrimonium solubile, sicut passim soluitur apud ethnicos. debet tamen error esse causa actus: alioquin non reddet illum irritum; cum sit error speculatiuus & impertinens ad actum, qui censetur fieri absolute iuxta conditionem suæ naturæ.

12. Ex his patet, non esse constituendam differentiam in proposito inter votum simplex & solemne: quia sicut votum solemne non est irritum ratione erroris, nisi error redundet aliquo modo in substantiam voti; ita neque votum simplex est irritum, nisi error sit aliquo modo circa substantiam. Vnde si quis fraude alterius (v.g. falsis promissis) induceretur ad nuncupandum votum simplex continentie vel obedientie, non minus esset validum, quam si sic induceretur ad professionem Religionis: qui est casus cap. fin. 20. quart. 3. Similiter in casu cap. Ex parte. 9. de conuert. coniugatorum. vbi susceptio vel seu professio ex causa falsa est valida, etiam votum simplex Religionis validum esset. Idem dicendum in casu cap. Veniens 16. eodem titulo. vbi professio mariti, in quam vxor dolo inducitur, censetur, iudicatur valida; etiam votum simplex Re-

ligionis & castitatis validum fuisset.

Dices Primò, Promissio homini facta non est valida, si ex errore procedat, quamuis ille error non sit contra substantiam; ut si res fiat difficilis, quæ putabatur facilis; si persona sit improba cui promissisti, cum putares esse probam: ergo idem dicendum erit de promissione facta Deo. Respond. neg. contra promissiones enim vulgares quæ inter homines fiunt, si ex aliquo errore procedant, dicuntur inualidæ, non quod sint iure natura irrita, sed quia in irritum reuocari possunt arbitrio promittentis: ita enim vsu passim receptum est, ad vitandas multas difficultates (præterquam in quibusdam promissionibus, ut v.g. intuitu inter mercatores) ut sicut homo homini facile aliquid promittit, ita etiam facile possit reuocare, si deprehendat se ex errore aliquo promississe; vel aliquid detegatur, quod si antea nollet, non promississet. Secus est in promissionibus quæ Deo fiunt. hæ enim hoc ipso quo semel valent, statim fiunt insolubiles, ita ut non nisi superiori potestate, & iusta causa relaxari queant: sicut matrimonium si semel valeat, insolubile est. Accedit quod in promissionibus & contractibus humanis lex positua sæpè tollat obligationem, vel ius illius tollendæ & elidendæ tribuat, si ex errore procedat. L. Et eleganter. 7. de dolo. & 15. q. 6. cap. 1. de quo vide supra cap. 17. dub. 6. Id autem non facit in votis: idque merito ob reuerentiam diuini Numinis. Vnde Glossa in d. c. Ex parte, v. *Falsa sit causa*, dicit, *Dolum aduersary in spiritualibus non vitare contractum, nec considerari causam aut intentionem contrahentis*: quod maxime verum est in votis, iuramentis, matrimonij contractu, susceptione Baptismi, &c.

Dices Secundò, Qui vouit ieiunium in certam diem, aut peregrinationem ad certum locum, non tenetur, si inde notabile damnum referret, ut si valetudo læderetur; si iter latronibus sit infestum, &c. atqui hic non est error vel ignorantia circa substantiam, sed circa extrinseca, ergo, &c. Resp. Ita vota tali euentu non obligare, non quia ex errore, sed quia secundum legem prudentiæ, & ex communi hominum vsu, atque adeo ipso iure habet tacitam conditionem, si absque notabili damno poterit: ut patet in præceptis Ecclesiæ de simili materia. Multæ enim difficultates extrinsecus obuenire possunt, ob quas non expediat mandari executioni. Itaque ratione illarum conueniebat subesse tacitam conditionem. Difficultatum autem quæ ex intrinseca rei natura oriuntur, non ita habetur ratio, præsertim in voto rei maxima, ut castitatis & Religionis. Debuerunt enim antè esse præcogitata. vnde nec vsu, nec iure, ratione illarum subest tacita illa conditio.

Ad Primam rationem initio propositam Respond. Non deesse consensum necessarium; quia qui consentit in principale, censetur consentire in accessoria & coniuncta: qui errat, non videtur consentire, si error sit circa rei substantiam: vel certè non ita consentit, quin possit resiliire, quando contractus est solubilis.

Ad Secundam: Votum non obligat vltra intentionem vouentis; sed quando error est circa accessoria, intentio vouentis etiam ad illa se extendit saltem virtualiter, ut dictum est. Non obstringi vouentem in euentu quem excepisset, verum est, si ex vi affectus quo votum fecit, illum euen-

13
Discrimen
inter votum
& promissio-
nem ho-
mini factam.

Ad ratio-
nes.

euentum exceperit : secus si exceperit solum ex vi alterius affectus, quem actu vel habitu tunc habuit. Illa autem regula, In generali concessione, &c. intelligitur de concessione Principis vel Superioris facta inferioribus, & de iis quæ non solent generalibus vel obsecris terminis concedi, ad quæ iudicio prudentum intentio concedentis non se extendit.

Ad Tertiam : Non requiritur vt promissio liberalis sit omnino libera. potest enim fieri vt quis promittat aliquid gratis absque obligatione (quod est promittere liberaliter) & tamen id faciat ex metu vel errore aliquo. Aliud enim est liberè promittere, aliud liberaliter. quamuis eo euentu sapè possit reuocari, vt dictum est. Et quamuis qua parte est ex errore, non sit libera formaliter; tamen est libera virtualiter, ratione scientiæ circa principale.

DUBITATIO III.

*Vtrum metus votum irritum reddat,
& quo Iure.*

14 **N**Otandum est, metum alium dici *grauem*, vt pote grauis mali, & qui virum constantem percellat: alium *leuem*, qui in virum constantem non cadat; de quo vide supra cap. 17. dubit. 6. Rursus alium iustè incuti, alium iniustè. Item alium incuti ad extorquendum votum, alium ex alia causa provenire.

Si metus grauis ad hoc incussus.
Quibus positis omnes Doctores conueniunt, metum grauem iniustè incussum ad extorquendum votum, tollere voti obligationem; illudque omnino irritum reddere. Colligitur ex cap. Perlatum. 1. & cap. Abbas. 2. de his quæ vi metulve causa fiunt. Ratio est, quia in iis quæ ad statum & votorum obligationem pertinent, homo est sui iuris & arbitrij: vnde non potest ad illa cogi à causa extrinseca. Vnde regul. 116. π. de regulis Iuris dicitur: *Nihil consensui tam contrarium est, quam vis atque metus; quem comprobare, contra bonos mores est.*

Iniuste incussus.
Debet autem hic metus esse *iniuste incussus*, vt plerique DD. tradunt. Silvester v. Metus. qu. 6. Sotus lib. 7. qu. 2. a. 1. ad 1. Angelus v. Metus n. 8. & 10. & alij. Ratio est, quia hic solus censetur repugnare libertati, tamquam causa extrinsecus cogens. Quare metus iustè incussus non irritabit votum; sicut nec matrimonium aut alios contractus irritos reddit. Vnde sequitur, si maritus vxori in adulterio deprehensa priuata auctoritate mortem minetur, nisi profiteatur Religionem, professionem inde secutam fore irritam; vt pote metu iniuste irrogato extortam. Non enim poterat illam Iure priuatim occidere. Si autem minetur accusationem & mortem via Iuris, professio erit valida; quia Iure poterat id facere. Pari modo, si reo mortis detur potestas redimendi supplicij professione Religionis, vel matrimonio puella se offerentis, erit validum quod actum fuerit.

15 **A**duerte tamen, non deesse DD. qui putant metum grauem etiam iustè incussum irritam reddere professionem Religionis, & matrimonium. Ratio est, quia hæc duo requirunt summam libertatem, quæ non minus aufertur cum iustè incuitur, quam cum iniuste. Ita Couarr. in 4. p. 2. cap. 3. §. 5. num. 7. vbi citat Glossam in cap. Ve-

niens, 2. de sponsalib. & in cap. 2. de iis quæ vi, Felinum, & alios. Pro qua sententia Sanchez li. 4. disput. 13. citat Goffredum, Hostiensem, Ioannem Andream, Ancharanum, Henricum, Fortanum, & alios multos, dicitque esse probabilem. Alij existimant metum iustè intentatum irritare professionem & matrimonium, quando incuitur auctoritate priuata; non autem si incuitur à lege, vel Iudice præscriptum legis exequente: vt si lex statuat, vt violator virginis cogatur per Iudicem ad eam ducendam.

Sed verius est, quod iam diximus, metum numquam irritare votum aut matrimonium, quando malum quod proponitur, iustè inferri potest: ita ferè ceteri Doctores. Ratio est, Quia quando metus iustè irrogatur ob crimen, non tam censetur inferri ab extrinseco, quam provenire ab intrinseco, nempe à propria voluntate, & natura delicti: & is qui votum proponit, potius aufert quam infert metum, ostendens viam euadendi mali. Id autem quod ex propria voluntate oritur, non censetur moraliter libertati repugnare. Confit. Quia talis metus non rescindit ceteros contractus, vt omnes fatentur: ergo nec votum, aut matrimonium: non enim maior libertas ad naturam professionis vel matrimonij requiritur, quam ad alios contractus; quamuis vt illa conuenienti modo fiant, maior requiratur, ob vinculi insolubilitatem, & graue onus quod secum adferunt. Hinc patet responsio ad primam partem rationis contrariæ sententiæ. Id autem quod subsumitur, falsum est, si res moraliter expendatur: nam metus iustus, cum oriatur ab intrinseco, non censetur libertati officere. De quo vide sup. c. 17. dub. 6.

Pari modo debet hic metus non solum esse incussus iniuste, sed etiam aliquo modo ad votum eliciendum, ita vt is qui metum infert, nolit defistere à malo iniuste irrogando nisi votum emitas. quod si ob aliam causam incuitur; v. g. ad vltionem iniuriæ (vt si voueas Religionem, vt Deus te liberet è manibus Tyranni, aut inimici persecutis) valet. Tunc enim votum non emittitur vt satisfiat voluntati inuolantis, neque in eius gratiam exhibetur; vt sit veluti pretium, quo cesset ab iniuria; sed exhibetur Deo, vt ab eo impetretur auxilium: sicut cum quis iniuste oppressus ab inimico, promittit aliquid alteri vt auxilium ferat, tenetur: secus si inimicus illum ad promittendum cogat. Ratio est, quia quando aliquis iniuste cogit promittere, promissio non est libera, nec ex spontaneo proveniens affectu, sed extorta ab extrinseco: secus verò quando quis ex se promittit, vt openi ab aliquo impetret.

Non tamen est necessarium, vt metus incuitur principaliter ad votum eliciendum, sed satis est vt incuitur iniuste, & concedatur votum ad redemptionem mali intentati, vt constat ex d. cap. Perlatum, de iis quæ vi, &c. vbi mulieri ob suspicionem adulterij intentatur mors à famulis mariti, & ex affectu misericordiæ conceditur vt redimat mortem professione Religionis; quæ tamen professio ibi declaratur irrita.

Ex dictis sequi videtur, si alius, qui metum non intulit, votum postulet, vt opem ferat; votum fore validum: vt si inimico persequente fugias ad Monasterium, & Abbas nolit concedere latebras aut asylum, nisi voueas te fore monachum: Abbas enim non infert metum; sed hic iam est illatus ab inimi-

*si iuste fo-
terat in-
ferri.*

16
*Ad votum
eliciendum.*